

Алергія

Валянцін Акудовіч

Некалі ў мяне быў сябар — карачаевец Махці. Сталін выселіў ягоны народ у Казахстан. Махці нарадзіўся і рос сярод стэпавых прастораў.

Калі карачаеўцам было дазволена вярнуцца на радзіму, хлопец ня змог застацца з суайчыньнікамі — пасярод гор і далінаў ён пакутаваў на *алергію*. „У мяне *алергія* на Бацькаўшчыну“, — неяк з сорамам прызнаўся Махці.

Я кожны раз згадваю сябра, калі бачу, як блага робіцца якому чалавеку ад пачутага беларускага слова, ад пабачанага бел-чырвона-белага сьцяга ці герба Пагоня. Я гляджу, як ён смыкае вуснамі, шчэрыць зубы, курчыцца целам, і з жалем думаю — гэты чалавек хворы, у яго *алергія* на Бацькаўшчыну.

Хворы на *алергію* варты жалю ня менш, чым які іншы хворы. І было б залішне жорстка ганіць чалавека за нянавісьць да беларушчыны, калі яна чыніць яму адны пакуты. Таму я зусім ня маю намеру кагосьці ўпікаць.

Мяне ў гісторыі гэтай адмысловай немачы хвалюе іншае. Калі Махці казаў пра сваю хваробу, дык ягоныя вочы поўніліся сорамам. Чаму тады ў нашых людзей, якія маюць *алергію* на Бацькаўшчыну, вочы поўняцца нянавісьцю?

Альфабэт

Юрась Бушлякоў

Каб назваць мноства, у гэтым выпадку хапіла дзвюх зь яго адзінак — дзвюх першых паводле парадку грэцкіх літар — *альфы* й *бэты*. Некалі ў фінікійцаў, ад якіх пабагаціліся грэкі, *альфа* выглядала галавою быка, а *бэта* — домам. Таму, ясна, зусім нездарма скопішча літар назвалі *альфабэтам* — там яны ўсе, ад пачатку й да канца, ды шчэ й пры парадку. Зрэшты, парадак тут умоўны, і яго, як пацьвердзяць беларускія настаўніцы, далёка ня кожны ў нас ведае.

Як ня кожны ведае й пра тры нашыя *альфабэты* — кірыліцу, лацінку ды арабіцу. Самі беларусы парупіліся найбольш пра кірыліцу — за часы расейскага цара Пятра I новы шрыфт для яе стварыў амсьціславец Гальяш Капіевіч — нат называлі раней тыя літары беларускаю *азбукаю*, а ў XX стагодзьдзі мовазнаўца Янка Станкевіч назваў *капіеўкаю*. І карыстаюцца гэтаю *капіеўкаю* расейцы й баўгары, украінцы й сэрбы, ды і усе іншыя народы, якім за *альфабэт* ці, іначай кажучы, *азбуку* кірылічныя літары.

Грымоты гэтага стагодзьдзя скаланалі й беларускі *альфабэт* — давалі прастор і накідалі рамкі. Ня сталася ўсіхнаю літара *г* — на *ганак*, *гузік*, *гарсэт*; пільнуючы пралетарскае еднасьці, апекуны адпрэчылі на ўзьлёце *і*, пакасавалі пазычаныя ў пабрацімцаў-сэрбаў літары для [дз'] і [дж]; нават у нашае нескладовае згарнулі ў правох — зьвялі да аднае малое формы. Пераймаючы ад іншых, наказалі забыцца на *альфабэт* і ўзяліся вучыць *алфавіту*. Прышмелае *алфа* — зусім не бесканкурэнцыйная *альфа*, а ў позьнім *віце* — ужо пачужэлы ў замкнёным савецкім жыцьці родны дом. Адзін Янка Станкевіч, які ўсюдых жыў у беларускім часе, ня траціў надзею на наш ідэальны *альфабэт*: зважаючы на пераходы гукаў, ён кіраваўся бела-